

Zpráva ze zahraniční služební cesty

Termín konání: 23. 9. - 30. 9. 2018

Místo konání: Bosna a Hercegovina – Banja-Luka, Sarajevo, Mostar

Účastníci: Mgr. Martina Berdychová, náměstkyně hejtmana,
PaedDr. Markéta Stuchlíková, vedoucí odboru školství
Mgr. Edita Vaňková, předsedkyně VVVZ, zastupitelka KHK
Ing. Václav Jarkovský, vedoucí oddělení rozpočtu odboru školství KÚ
ředitelé, popř. zástupci škol a 2 zástupci České školní inspekce

Téma jednání: vzdělávací systém školství v Bosně a Hercegovině,
návštěva škol

Program:

1. den (NE 23. 9. 2018)

V 8:00 hod. odjezd z Hradce Králové od SPŠ, SOŠ a SOU Hradec Králové, Hradební 1029, přes Rakousko, Slovinsko a Chorvatsko do Bosny.

2. den (PO 24. 9.2018)

Úvodní setkání a návštěva 2 škol.

- 9:00 Republikový pedagogický institut Banja Luka – seznámení se školským systémem Republiky srbské (součást BIH) <https://www.rpz-rs.org>
- 10:00 Speciální škola „Centar zaštiti me“ Banja Luka <https://www.zastitime.info>
- 14:00 Střední škola strojírenská Prijedor (cca 50 km od Banja Luky) <http://www.masinskaskolapd.com>

16:30 návštěva výrobního podniku Metalna Industrija PRIJEDOR d.o.o. spolupracujícího se strojírenskou školou

17:30 návštěva památníku obětem boje proti fašismu ve 2. světové válce – Spomenik Revoluciji na vrcholu Mrakovica (804 m. n. m.)

3. den (ÚT 25. 9. 2018)

Návštěva 2 škol.

- 9:00 Zemědělská škola Banja Luka <https://www.poljskolabl.rs.ba>
- 12:00 Technická škola Gradiška (cca 40 km od Banja Luky) www.tehnickagradska.com

Přejezd do Sarajeva, ubytování v hotelu.

4. den (ST 26. 9. 2018)

Prohlídka centra města Sarajeva s paní Jadrankou Šuster (česky). Seznámení se specifiky osídlení této části Bosny, kulturou, tradicemi a mentalitou lidí, pomníky obětem války v letech 1993-1995. Stavby postavené za přispění Čechů působících v Bosně – zejména díla Karla Paříka (1857-1942), rodáka z Veliše u Jičína – katolická katedrála, radnice, evangelický kostel, aškenázská synagoga, zemské muzeum, národní divadlo a další – vše v Sarajevu.

5. den (ČT 27. 9. 2018)

Odjezd do Mostaru. Návštěva školy.

- 13:00 Mezinárodní střední škola – UWC Mostar www.uwcmostar.ba - sídlící v budově dalšího českého architekta, Františka Blažka (1863-1944).

Krátká prohlídka Mostaru.

Přejezd do Trebinje (Hercegovina) – ubytování v hotelu.

6. den (PA 28. 9. 2018)

Dopoledne přejezd do Dubrovníku. Odpolední pobyt ve městě. Přejezd na ubytování.

7. den (SO 29. 9. 2018)

Po snídani odjezd do ČR.

8. den (NE 30. 9. 2018)

Příjezd do ČR v brzkých ranních hodinách.

Vyhodnocení cesty

Pracovní cesta byla tematicky zaměřena zejména na střední školství v Republice srbské, která je součástí státu Bosna a Hercegovina.

Souhrnnou informaci jsme obdrželi v pondělí 24. 9. 2018 během návštěvy Republikového pedagogického institutu v Banja Luce, kde jsme absolvovali setkání s vedením této odvětvové instituce a navazující diskuzi k problematice.

Na jednotlivých školách jsme se seznamovali s jejich specifiky a absolvovali prohlídky běžných i odborných učeben. Seznámili jsme se s jejich vzdělávací nabídkou a vybavením. Mohli jsme si doplnit některé další znalosti, např. o historickém a kulturním vývoji v navštívené oblasti.

Shrnutí získaných poznatků

Obecné informace prezentované na úvodním setkání

Stát Bosna a Hercegovina je tvořen 2 entitami: Republika srbská (49 % území) a Federace Bosny a Hercegoviny (51 % území). V Bosně a Hercegovině žije 26 národností a národnostních menšin (i Češi a Slováci). Na území Federace Bosna a Hercegovina jsou muslimové a Chorvaté.

Republika srbská má svůj systém vzdělávání. Má své vlastní ministerstvo, které řeší obsah vzdělávání, financování a legislativní předpisy.

Součástí systému je resortní školský institut s pobočkami v jednotlivých správních centrech. Zajišťuje mateřské, základní a střední školy, v rámci tohoto úřadu řeší i vzdělávání dospělých.

Ve Federaci Bosna a Hercegovina mají tuto činnost na starosti menší jednotky – 10 kantonů, každý se svým systémem vzdělávání. Vše je komplikované, snahy koordinovat postup v rámci státu, tedy Republiky srbské i Federace Bosny a Hercegoviny, se nenaplnily.

Alternativně existuje agentura pro předškolní a základní vzdělávání, má však malé kompetence a zdroje.

Navštívený školský institut Republiky srbské má ve své působnosti:

- 92 předškolních zařízení
- 87 základních škol
- 14 uměleckých a speciálních škol
- 93 středních škol (z toho 89 státních a 4 soukromé)

V ZŠ je 92 tis. žáků, ve středních školách 46 tis. žáků. V současné době se též musí vypořádat s poklesem počtu žáků.

Institut řeší i oblast vzdělávání – kompetence:

- příprava vzdělávacích plánů
- návrh podoby školní dokumentace a evidence
- další vzdělávání pedagogických pracovníků
- hodnocení kvality vzdělávání žáků
- posuzování učebnic

K tomuto využívají značný počet odborných poradců na jednotlivé předměty nebo skupiny předmětů (např. pro 1. stupeň ZŠ, jednotlivé jazyky, ekonomické předměty, speciální školství). Těchto odborných pracovníků je 133, kmenových zaměstnanců 136.

Děti nastupují do ZŠ ve věku 6 let, ZŠ má 9 ročníků. Vzdělávání v základní škole je zakončeno závěrečnou zkouškou. Podmínkou pro přijetí je úspěch při závěrečných zkouškách na ZŠ. V závěru studia na střední škole žáci absolvují „velkou“ maturitní zkoušku.

Financování školství: podstatná část prostředků jde ze státního rozpočtu. V případě ZŠ stát financuje platy i provozní prostředky. V případě SŠ stát financuje platy, zbytek hradí místní samospráva (obce). U mateřských škol vše financují obce.

Informace o navštívených školách

Speciální škola „Centar zaštiti me“ Banja Luka

Jde o školu s výjimečným postavením, vzdělává žáky z celé Republiky srbské – zejména s mentálním postižením a autismem. Má k dispozici internát – jen pro žáky, kteří jsou samostatní. Žáci dojíždějí z širokého okolí, 35 % z nich je ubytováno.

Dle prezentované informace jsou v Srbské republice celkem 4 speciální školy.

Tato škola vznikla v r. 1991 (dříve spec. oddělení). Od r. 1998 je v nových prostorách, při zřízení byla využita finanční pomoc z Německa (humanitární organizace "Schütz Mich", primárně paní Marianne Schommers) a podpora švýcarského Červeného kříže. Internát od roku 2002. Škola má 130 žáků, dříve měla i 200. Ke snižování počtu žáků dochází v důsledku probíhající inkluze a snížení porodnosti.

Škola má 2 přípravné třídy, ve 2 odděleních ZŠ je poskytováno běžné vzdělávání – žáci pak mohou pokračovat na střední škole. V 6 třídách střední školy jsou vyučovány učební obory, např. kuchař, pekař, krejčí, malíř. Pro děti s těžkým postižením je zřízeno 13 tříd.

Škola je státní, kompletně financovaná z veřejných prostředků resortu školství, zdravotnictví (ubytování) a místní samosprávy. Rodiče nic neplatí.

Výuka praxe probíhá v odborných učebnách i ve firmách (s ohledem na úroveň postižení).

Ve škole působí specialisté: defektolog, psycholog, speciální pedagogové, sociální pracovník, zdravotní sestry (zejm. pro děti, které nemají hygienické návyky).

Poskytují různé druhy intervencí a náprav. Nemohou však vystavit svým žákům diagnózy. Žáci mohou do školy přijmout, jen když mají doporučení centra sociálních služeb. Rodiče nemají povinnost dát žáka vyšetřit.

Škola má celkem 82 zaměstnanců včetně nepedagogů.

Střední škola strojírenská Prijedor

Škola má 420 žáků, 58 zaměstnanců. Sídlí ve městě s 97 tis. obyvateli. Ve městě je 6 středních škol, z toho 5 odborných a 1 gymnázium. Nemají problém s počtem žáků.

Škola se zaměřuje na 3 oblasti vzdělávání: strojírenství a zpracování kovů, doprava, lesnictví a zpracování dřeva. Nabízí obory maturitní (např. technik CNC strojů, technik konstrukce PC, automechanik, technik automobilové dopravy) i nematuritní (svářeč, instalatér, mechanik chladící a klimatizační techniky, obrábění kovů).

Škola vyvíjí řadu aktivit, kterými chce zvýšit kvalitu poskytovaného vzdělávání:

- realizace projektů s cílem vybavit učebny moderní technikou a vyškolit pracovníky pro práci s novým vybavením,
- vysílají odborné učitele na praxi do zahraničí,
- žáci jezdí na exkurze.

Vedení školy má za cíl být otevřenou školou, která bude spolupracovat se všemi přínosnými subjekty a připravovat žáky, kteří se dobře uplatní v praxi na trhu práce.

Následně po prohlídce školy jsme navštívili strojírenský podnik spolupracující se školou, který vyrábí kovové komponenty do lodí.

Zemědělská škola Banja Luka

Jde o jednu ze 4 nejstarších zemědělských škol na území bývalé Jugoslávie – založena 1923.

Má 600 žáků (před lety dokonce 1000).

Nabízí výuku 6 oborů:

- zpracování potravin, veterinář, zemědělec – maturitní
- pekař, řezník, zahradník - nematuritní

Škola má pozemky ve svém areálu i mimo (cca 40 ha). Mají sady i fóliovníky. Žáci později chodí na praxi do firem.

Zaměstnanci: 15 učitelů agronomie, 15 na oblast zpracování potravin, 8 veterinářů, 15 učitelů všeobecně vzdělávacích předmětů.

Rozsah praxe u maturitních oborů:

- 1. ročník týdně 4 hodiny
- 2. a 3. ročník týdně 5 hodin
- 4. ročník týdně 6 hodin

Rozsah praxe u tříletých nematuritních oborů:

- 1. ročník týdně 1 den
- 2. ročník týdně 2 dny
- 3. ročník týdně 3 dny

Škola spolupracuje se Zemědělským institutem Republiky srbské, se středními školami v Srbsku a ve Slovinsku, s vysokými školami: zemědělská fakulta a technická fakulta (potravinářství).

Žáci se podílejí na produkci nejrůznějších potravinářských výrobků. Výrobky získaly ocenění za kvalitu. Praxe veterinářů probíhá ve veterinárních ordinacích nebo na farmách – vše pod dozorem veterinářů. Škola nemá žádná zvířata (chov zvířat ukončili před cca 35 lety z důvodu vysokých nákladů na jeho zabezpečení).

Technická škola Gradiška

Škola založena v r. 1945. V r. 1988 rozdělena na 3 subjekty (gymnázium a 2 technické).

Navštívená technická škola má 590 žáků ve 3. oborových zaměřeních:

- strojírenství a zpracování kovů, elektrotechnika, zpracování dřeva

Mají snahu inovovat a zapisovat nové obory, např. technik CNC strojů, zpracování oceli řezáním. Pro modernizaci vybavení se jim podařilo získat finanční podporu od švýcarské vlády. Vybavování školy výrazně podporuje i obec. Její starosta nás přišel osobně přivítat a seznámil nás s hlavním záměrem samosprávy - zajistit co nejlepší materiálně-technické zázemí pro výuku. Kromě tradičně vybavených dílenských provozů jsme viděli učebny se soudobým technickým zařízením pro výuku technických oborů. V rámci programu byl zhlédnut propagační film o škole.

Mezinárodní střední škola – UWC Mostar

Jde o 1 ze 17 škol sítě provozované po celém světě, financované z fondů a darů. Organizace UWC provozující tyto školy byla založena r. 1962 z podnětu německého pedagoga Kurta Hahna (1886-1974), který se v době vrcholící studené války inspiroval vědeckou spoluprací Německa a Velké Británie, bývalých protivníků z druhé světové války. Domníval se, že společné vzdělávání mladých lidí z celého světa může zabránit budoucím konfliktům.

Navštívená škola v Mostaru se zaměřuje zejména na žáky z Balkánu, v této škole ale studují žáci z mnoha zemí světa (včetně jižní Ameriky, východní Asie). Setkali jsme se zde se třemi žákyněmi z České republiky. Většina žáků získává nějakou finanční podporu, někteří si školu platí (škola v Mostaru patří v síti mezi nejlevnější – roční platba samoplátcem je cca 14 000 €. Žákyně z ČR hradily 25 % z této částky). Škola má 200 žáků ve 2 ročnících. Program je akademicky velmi náročný.

Současný ředitel je angličan (absolvent Cambridge) a dříve byl ředitelem prestižní střední školy v Anglii. Škola má 30 učitelů, z cca 50 % jsou z Bosny a Hercegoviny, ostatní z mnoha zemí světa. Učitelé se mění každý rok, někteří zůstávají déle. Výuka probíhá v angličtině.

UWC Mostar byla založena před 12 lety jako krátkodobý projekt s 50 žáky v 1. ročníku. Po čtyřech letech se pracovníci školy rozhodli, že vzhledem k její výjimečnosti budou pokračovat dál a navýšili počet žáků na 200.

Filozofie školy:

- vzdělává mladé lídry a sociální inovátory pro mírovou a udržitelnou budoucnost
- nabízí náročné a transformující vzdělání pestré skupině lidí a inspiruje je, aby se stali agenty pozitivních změn

Hodnoty školy:

- osobní výzva
- smysl pro idealismus
- mezinárodní a mezikulturní porozumění
- oslava odlišností
- respekt k životnímu prostředí
- soucit a služba v komunitě

- vzájemná odpovědnost a respekt
- osobní odpovědnost a integrita
- vedení prostřednictvím osobního příkladu

Setkávání žáků z různých zemí s různou životní zkušeností je navzájem obohacuje.

Žáci přichází do školy ve věku 16-18 let. Výběr žáků do této školy zajišťují z řad přihlášených zájemců národní komise v cca 150 zemích světa. Letos v ČR bylo cca 60 zájemců, vybrali 5.

Na závěr studia žáci absolvují zkoušku (program mezinárodní maturity IB - International Baccalaureate), kterou akceptuje řada univerzit. Většina žáků se nevrací domů, absolventi UWC často pokračují ve studiu na zahraničních univerzitách (zejm. v USA), kde získávají stipendia. Škola se dále zapojuje do vzdělávání pedagogů z Bosny a Hercegoviny, kde stále převládá tradiční forma frontální výuky, ale vzniká zájem i o jiné formy.

Závěrečné zhodnocení - doporučení

Navštívené srbské školy představovaly standardní vzdělávací instituce. Potýkají se v podstatě s podobnými problémy jako naše školy: úbytek žáků, potřeba modernizovat učební pomůcky a zařízení pro výuku odborných předmětů. Ve srovnání s našimi školami z pohledu počtu žáků jde o velké školy. Též spolupracují s firmami, kde je zajišťována významná část odborného výcviku žáků.

Speciální škola byla příkladem komplexní a dobře zabezpečené instituce, která však v důsledku běžící inkluze postižených žáků do běžných škol přichází o své žáky.

Mezinárodní škola v Mostaru svým pojetím zcela vybočuje – svými hodnotami a posláním, zaměřením a způsobem výuky představovala pro nás něco zcela nového. Vybočuje však i tím, že výuka trvá 2 roky, je úzce specializována na omezený počet předmětů.

Zajímavá je i skutečnost, že v závěru základní školní docházky žáci absolvují test, jehož výsledky jsou podkladem pro přijetí na střední školu.